

ETUCE/EFEE Deklaracija o jačanju atraktivnosti nastavničke profesije

Svrha ove Deklaracije je stvaranje čvrste osnove za nastavak dijaloga između evropskih socijalnih partnera u obrazovanju, EFEE-a (Evropska federacija poslodavaca u obrazovanju) i ETUCE-a (Evropski komitet sindikata obrazovanja), sa ciljem izgradnje zajedničkog sektoralnog pristupa Okviru za djelovanje na polju jačanja atraktivnosti nastavničke profesije u društvu, utvrđujući definicije, probleme, načela i moguće radnje koje se mogu zajednički preduzeti.

Ovaj pristup proizilazi iz osmogodišnjeg rada na sektorskom socijalnom dijalogu kroz koji su socijalni partneri u obrazovanju prepoznali centralnu ulogu socijalnog dijaloga i izgradnje kapaciteta, uzajamnog povjerenja i saradnje, uključenosti i komunikacije u cilju rješavanja novih izazova u obrazovanju u Evropi. EFEE i ETUCE su 2017. godine uvidjeli da se postupkom zajedničke izgradnje kapaciteta ostvaruje zajednički cilj, odnosno “snažan i efikasan socijalni dijalog za dobrobit zaposlenih u obrazovnim institucijama na svim obrazovnim nivoima, kao i za konačnu dobrobit učenika i njihovih porodica”. Konkretno, u periodu 2013-2018. godine EFEE i ETUCE zajednički su radili na tri projekta izgradnje kapaciteta Evropskog sektorskog socijalnog dijaloga u obrazovanju (ESSDE), koji su okupili evropske i nacionalne socijalne partnere iz dvadeset zemalja članica EU-a i dvije zemlje koje su kandidati za EU, kao i tokom tri završne konferencije u Briselu (Belgija), Amsterdamu (Holandija) i Sofiji (Bugarska).

U svjetlu sadašnjih i budućih izazova u oblasti obrazovanja i obuke, uključujući nedovoljan broj nastavnika u nekoliko EU zemalja, ovom se Deklaracijom, socijalni partneri u obrazovanju na evropskom, nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou obavezuju da nastave izgradnju svojih kapaciteta u cilju efikasnijeg učešća u socijalnom dijalogu i značajnog učešća u kreiranju obrazovnih politika, što doprinosi promovisanju atraktivnosti nastavničke profesije u Evropi kao dijela kvalitetnog i inkluzivnog obrazovnog sistema.

Kontekst i izazovi

Postupak ponovnog pokretanja socijalnog dijaloga, koji ima za cilj poboljšanje svoje uloge u svim EU državama, inicirao je predsjednik Evropske komisije Žan-Klod Junker, najavljujući “novi početak za socijalni dijalog” već u martu 2015. godine. Zajedničku izjavu potpisale su 2016. godine evropske institucije i evropski međuindustrijski socijalni partneri naglašavajući ulogu evropskog socijalnog dijaloga kao značajne komponente zaposlenja i kreiranja socijalne politike. Tokom zajedničkog “Projekta izgradnje kapaciteta ESSDE-a - Evropski sektorski socijalni partneri u obrazovanju promovišu potencijale dijaloga prenosom znanja i obukom”, 2017-2018, evropski lideri podržali su Evropski stub socijalnih prava, stvarajući novi impuls za socijalni dijalog kao ključnu praksu pogodnu za razvoj. Važnost obrazovanja za ostvarivanje mnogih ključnih ciljeva Stuba naglašena je u diskusiji Evropske komisije i Savjeta o budućnosti obrazovanja tokom samita održanog 17. novembra 2017. godine u Geteborgu, sa ciljem da Evropa bude predvodnik u implementaciji Agende održivog razvoja 2030 i Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih nacija. U tom smislu, Vlade obrazovanju daju ključnu ulogu u osiguravanju otporne ekonomije, socijalne kohezije, aktivnog građanstva i identiteta”.

Obrazovanje je ključni institut ekonomskog prosperiteta. "Pariskom Deklaracijom" koju su u martu 2015. godine usvojili ministri obrazovanja Evropske unije naglašava se ključan doprinos obrazovanja ličnom razvoju, socijalnoj inkluziji i učešću, takođe kroz obezbjeđivanje učešća i borbom protiv nejednakosti, ohrabriranjem nastavnika i jačanjem sposobnosti djece i mladih da kritički razmišljaju i prosuđuju, naročito u kontekstu interneta i društvenih medija. Kada se prioritet daje obrazovanju, napreduju i društvo i ekonomija. Suočeni sa povećanim socijalnim zahtjevima i ciljevima evropskog razvoja, Evropski sektorski socijalni partneri u obrazovanju, prepoznati kao predstavnici dvije strane u sektoru obrazovanja u skladu sa članovima 154 – 155 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, uviđaju da je taj sektor suočen sa brojnim izazovima u procesu kreiranja visokokvalitetnih, pravednih i inkluzivnih obrazovnih sistema koji su pogodni za buduće i glavne pokretače održivog razvoja. To uključuje: demografske promjene, tehnološke promjene, društvene i političke promjene (sisteme višestepenog upravljanja, npr. Evropski semestar, Strategija Evropa 2020 i Strateški okvir Obrazovanje i obuka 2020, Područje evropskog obrazovanja 2025).

Uprkos činjenici da nastavnička profesija ima mogućnost da doprinese socijalnoj jednakosti u Evropi, na konferenciji socijalnih partnera u Sofiji (jun 2018) postalo je jasno da u Evropi postoje zajednički problemi u nastavničkoj profesiji, kao što su nedovoljan broj nastavnika, slaba privlačnost zanimanja, problemi sa zapošljavanjem i zadržavanjem kadrova. Kvalitetna nastava koju drže dobro obučeni i podržani nastavnici srž je kvalitetnog obrazovanja. Pored ovih poteškoća, neophodno je i ponovo osmisliti okruženja za nastavu i učenje u svijetlu pomenutih brzih promjena u našem društvu.

Ciljevi i prioriteti

EFEE i ETUCE smatraju da je od najvećeg značaja nastaviti udruženim snagama pronalaziti zajednička rjesenja kako bi nastavnička profesija bila privlačnija društvu koje će od toga ostvariti korist, u okviru kvalitetnih obrazovnih institucija koje su inkluzivne, održive i usmjerene na učenike.

Ovom Deklaracijom, koja služi kao pismo namjere da se pokrene postupak izrade Okvira za djelovanje na polju privlačnosti nastavničke profesije, EFEE i ETUCE namjeravaju da preduzmu dodatne korake u vezi sa svojom obavezom iz Programa rada ESSDE-a za period 2018-2019. U cilju zajedničkog doprinosa rješavanju problema nedovoljnog broja nastavnika. Sem toga, želimo dodatno razraditi pitanja koja su utvrđena kao prioriteti zajedničkog djelovanja tokom okruglih stolova evropskih i nacionalnih socijalnih partnera, kao i tokom završne konferencije u Sofiji (jun 2018), a to su: promovisanje adekvatnih radnih mjesta i poboljšanje sigurnosti na radnom mjestu, pravednost i jednakost u obrazovanju; pružanje podrške nastavnicima, trenerima, direktorima škola, kao i svim zaposlenima u obrazovanju.

Ove teme nisu "nove" za naš rad u svojstvu evropskih sektorskih socijalnih partnera u obrazovanju. Naprotiv, one čine srž našeg zajedničkog rada od najranijeg postojanja ESSDE-a (osnovanog 2010). Međutim, umjesto da se usredredimo na ta pitanja kao na "samostalne" teme, sada namjeravamo da primijenimo u većoj mjeri holističku viziju i koristimo ih kao temelj za svoj dalji zajednički rad na izgradnji kapaciteta za efikasnu uključenost u socijalni dijalog na svim nivoima, što doprinosi višem stepenu atraktivnosti nastavničke profesije.

Ovom Deklaracijom obavezujemo se da napravimo sledeći korak i dodatno istražimo elemente koji nam pomažu da odgovorimo na to pitanje i pripremimo teren za razvoj zajedničkog Okvira za djelovanje.

Ovi elementi obuhvataju pitanja direktno povezana sa nastavničkom profesijom:

1. Promovisanje razvoja nastavničke profesije zasnovane na profesionalizmu, odgovarajućoj stručnoj autonomiji, težnji i timskom radu, kao i održivom kvalitetnom zapošljavanju i radnim uslovima, mogućnostima za karijeru i nagradama uključujući adekvatnu zaradu, u kontekstu drugih privlačnih karijernih puteva i ekonomskih uslova države članice i podsticanja raznovrsnih mogućnosti za karijeru;
2. Pružanje podrške nastavnicima, trenerima, direktorima škola i ostalim zaposlenim u obrazovanju, naročito ulaganjem u kvalitetnu i efikasnu početnu obuku nastavnika i kontinuirani profesionalni razvoj.

Tu su i šira pitanja koja imaju direktan uticaj na (promjenljivu) ulogu i zahtjeve nastavnika, trenera i direktora škola u našim obrazovnim sistemima:

3. Promovisanje inkluzije, pravednosti i jednakih mogućnosti uključujući rodnu ravnopravnost u obrazovanju sa naglaskom na sve veću potrebu za razvojem demokratske i inkluzivne kulture škola i zadovoljavanjem potreba svih učenika.
4. Promovisanje inkluzivnih, održivih i prikladnih radnih mjesta usmjerenih na učenike, uključujući veći stepen sigurnosti na radnom mjestu i ravnotežu između privatnog i poslovnog života.
5. Promovisanje potpune digitalne pismenosti i razmatranje uticaja informacionih i komunikacijskih tehnologija na obrazovanje;
6. Promovisanje ulaganja u kvalitetno obrazovanje i obuku uključujući obrazovne infrastrukture.

Nadalje, kako je naglašeno i u završnom izvještaju Projekta o izgradnji kapaciteta ESSDE-a, EFEE i ETUCE prepoznaju dodatnu vrijednost daljeg proučavanja uticaja prakse zapošljavanja i zadržavanja kadrova u evropskim državama na privlačnost nastavničke profesije i nedovoljan broj nastavnika.

Uloga socijalnih partnera i obaveze

Imajući na umu prethodno navedene elemente koji su utvrđeni kao ključni, evropski obrazovni socijalni partneri i njihovi članovi obavezuju se da nastave da jačaju izgradnju kapaciteta na evropskom i nacionalnom nivou za snažniji sektorski socijalni dijalog u pogledu saradnje na jačanju atraktivnosti nastavničke profesije:

- istraživanjem mogućnosti zajedničkog razvoja okvira za djelovanje o privlačnosti nastavničke profesije;
- podizanjem svijesti u društvu o važnosti i vrijednosti nastavničke profesije, u okviru kvalitetnih obrazovnih institucija koje su inkluzivne i održive organizacije usmjerene ka učenicima, kao i o doprinosu nastavničke profesije budućim društvima;

- daljim utvrđivanjem, rješavanjem i prevazilaženjem prepreka u vezi sa izgradnjom kapaciteta za efikasan socijalni dijalog na evropskom i nacionalnom nivou;
- daljim razvojem zajedničkih akcija za izgradnju kapaciteta socijalnih partnera da efikasno učestvuju u kreiranju politika i odlučivanju u obrazovanju na svim nivoima;
- razmjenom dobrih praksi i olakšavanjem razmjene informacija među članovima.

Zaključak

EFEE i ETUCE, evropski socijalni partneri u obrazovanju, obavezuju se da aktivno promovišu ovu deklaraciju na evropskom nivou i preko svojih organizacija članica na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou.

Ova Deklaracija usvojena je na plenarnom zasijedanju Evropskog sektorskog socijalnog dijaloga u obrazovanju (ESSDE) 19. novembra 2018. godine.

Brisel, 19. novembar 2018.

Daniel Wisniewski

Generalni sekretar

EFEE

Susan Flocken

Evropska direktorica

ETUCE